

тільки у сенсі профілактики правопорушень в УВП, але й у цілому для процесу виконання-відбування покарань, й потребують сьогодні нового погляду науковців щодо їх вирішення та мають бути враховані на законодавчому рівні при затвердженні сучасних законопроектів, що стосуються зазначеної галузі суспільних відносин [3].

Список використаних джерел

1. Про стан правопорядку, ізоляції та нагляду, діяльність підрозділів охорони, пожежної безпеки та воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України у 2016 році. Київ : Департамент ДКВС Міністерства юстиції України, 2017. 34 с.

2. Колб О. Г. Інформаційне забезпечення особи засудженого - один із засобів індивідуальної профілактики злочинів. *Вісник Львівського юридичного інституту МВС України*. 2004. №. С. 278–285.

3. Проект Закону про пенітенціарну систему від 22.03.2021 №5293, поданий Кабінетом Міністрів України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua>.

Копотун Ігор Миколайович,

головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ: УМОВИ Й ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

Розглянуто питання про поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені Законом України «Про Національну поліцію», які застосовує поліція в межах своєї компетенції для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення.

Мова йде про такі превентивні поліцейські заходи:

- ☐ перевірка документів особи;
- ☐ опитування особи;
- ☐ поверхнева перевірка і огляд;
- ☐ зупинення транспортного засобу;
- ☐ вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- ☐ обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- ☐ проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- ☐ перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- ☐ застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

□ перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;

□ поліцейське піклування (частина перша статті 31 Закону).

Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Право поліцейського вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу.

Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у таких випадках:

□ якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;

□ якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених. *Дане положення діє тимчасово, на період введення в Україні воєнного стану, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України та 60 днів після цього;*

□ якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;

□ якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;

□ якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

□ якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

□ якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення (стаття 32 Закону).

Підстави для проведення поліцейським опитування особи

Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень (стаття 33 Закону).

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення.

Надання особою інформації є добровільним. Особа може відмовитися від надання інформації. Проведення опитування

неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога.

Перед проведенням такого опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї Законом.

Особливості поверхневої перевірки і огляду

Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу (стаття 34 Закону).

Для здійснення поверхневої перевірки особи поліцейський може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

Поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу. При цьому, поліцейський повинен детально описати підстави цієї зупинки.

Законне обмеження доступу до певної території та обмеження пересування особи

Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення.

Окрім цього, поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей (стаття 36 Закону).

Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України.

Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання.

За необхідності, у таких випадках, поліцейські повинні негайно викликати медичних працівників до місця фактичного знаходження таких осіб, а також, за можливості, поінформувати членів сім'ї.

Також поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання

небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі.

На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Кулакова Наталія Володимирівна,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ: СТАН І СТРУКТУРА

Дослідження стану, структури та тенденцій кримінальних правопорушень, що посягають на об'єкти культурної спадщини України обумовлена необхідністю отриманням достовірних даних щодо розповсюдження окремих складів кримінальних правопорушень, характеристики осіб, які їх вчинили на певній території. Знання закономірностей дасть можливість визначити не тільки різноманітні параметри досліджуваних злочинів, але й охарактеризувати осіб, що мають підвищену схильність до їх вчинення. Саме сукупність отриманих знань буде сприяти розробці ефективного прогнозу змін у стані, структурі та динаміці кримінальних правопорушень на території України.

Розуміння реальної ситуації, її можливого розвитку визначить комплекс заходів різноманітних за своїм характером – соціально-економічних, нормативно-правових, організаційних, правоохоронних, соціально-психологічних та культурно-виховних заходів коротко-, середньо- та довгострокового характеру, які необхідно вжити для забезпечення ефективної діяльності щодо запобігання, виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень [1; 12].

Чинне кримінальне законодавство [1] передбачає відповідальність за посягання на окремі об'єкти культурного надбання, а саме на культурні цінності, культурну спадщину, пам'ятки культурної спадщини, археологічну спадщину та документи чи унікальні документи Національного архівного фонду. Ефективну роль у запобіганні таким злочинам відіграють підрозділи Національної поліції, а саме оперативники Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції спільно з колегами-правоохоронцями провели 13 санкціонованих обшуків. Було вилучено 6066 предметів, які можуть мати культурну цінність, які змогли вивезти лише двома вантажними автомобілями. За попередніми оцінками, вилучені предмети мають ознаки археологічних предметів: старовинна зброя та предмети озброєння, прикраси та деталі одягу, керамічний, металевий та скляний